

Boek van de maand

De vreugde van God

A. Bas

Alweer geruime tijd geleden werd ik door de redactie van dit blad gevraagd, om het boek *De vreugde van God* van John Piper te bespreken. En zoals dat (bij mij) wel vaker gaat: zonder er al te lang over na te denken, ging ik akkoord. Enige tijd later vond ik het boek bij de post, en begon ik het te lezen. Al gauw bleek het een genre te zijn waar ik niet heel erg vertrouwd mee was, en legde ik het boek weer weg. Ik had immers toch nog tijd genoeg.

Maar op een gegeven moment begon de tijd toch echt te dringen. En bovendien las ik een interview met Aad Kamsteeg, waarin hij het door mij te bespreken boek zeer prees. ‘Dit is echt het aller-, allermooiste’ (*Terdege*, jrg. 26, nr. 9, p. 75). En dus werd er uiteindelijk bewust wat tijd ingepland en zette ik me ertoe om het boek ook uit te lezen.

De schrijver en zijn achtergrond

Voordat ik het boek zelf bespreek, vraag ik eerst kort uw aandacht voor de schrijver ervan. John Piper wordt wel ‘de theoloog van het geluk’ genoemd, want kern van zijn theologisch denken is dat het in de allereerste plaats gaat om de verheerlijking van God en Hij het meest geëerd wordt als wij ons diepste geluk in Hem vinden. Piper noemt zichzelf een ‘christen-hedonist’ en bedoelt daarmee te zeggen dat hij een gelovige is die ernaar streeft om gelukkig te zijn in God. Zijn waarschijnlijk meest fundamentele boek heet *Desiring God* en is in het Nederlands verschenen onder de titel *Verlangen naar God*.

Theologisch hoort Piper bij de stroming van de zogenaamde ‘puriteinen’. In zijn werkkamer heeft hij een portret hangen van de puriteinse prediker Jonathan Edwards. Van hem leerde hij vooral de radicale gerichtheid op God. De puriteinen wilden dat heel het leven doordrongen was van de eer van God. Zo schiep God, volgens Edwards, de wereld voor zijn eigen glorie, en wordt Hij het meest geëerd wanneer we onze voldoening helemaal in Hem vinden. Die laatste gedachte vormt ook de sleutel van Pipers theologie: ons streven naar geluk en vreugde, en Gods eer vormen geen tegenstelling. Integendeel, zelfs.

Het boek en zijn aanleiding

In de inleiding worden we door de schrijver nadrukkelijk geïnformeerd over wat hij ‘de geboorte’ van zijn boek noemt. Het blijkt, dat hij op een maandagmorgen opnieuw getroffen werd door het boek *The life of God in the soul of man* van de puritein Henry Scougal. En wel in het bijzonder door één zin uit dat boek: ‘de waarde en de voortreffelijkheid van de ziel hangt af van datgene wat zij liefheeft.’ Een wat psychologische uitspraak, waar een eenvoudig mens als ik eerst eens goed over na moet denken. Maar uiteindelijk begreep ik wat er bedoeld wordt: als je als mens je liefde op de juiste dingen richt, geeft dat je onovertreffelijke vreugde. En dan onovertreffelijk (ook) in de zin van ‘moreel-juist’.

Maar vervolgens wordt deze psychologische uitspraak van Scougal door Piper ook op God toegepast. En wel in die zin, dat hij het omkeert: we kunnen Gods voortreffelijkheid het beste overdenken door ons te richten op wat zijn vreugde is. Ook hier moest ik eerst eens over nadenken, om er vervolgens methodisch toch wat theologische vragen bij te houden. Want is God dan soms een mens, dat we onze psychologische wetmatigheden ook op Hem zouden

toepassen? En moeten we niet, als we God en zijn voortreffelijkheid willen leren kennen, ons richten op wat Hij ons over die voortreffelijkheid geopenbaard heeft in zijn Woord? In plaats van via een omweg zijn voortreffelijkheid te willen leren kennen uit zijn vreugde? Maar goed, ik was pas een paar bladzijden op weg, en Kamsteeg had gezegd dat dit ‘het allermooiste’ was...

Het thema en zijn uitwerking (1)

Piper werkt het thema ‘de vreugde van God’ uit door eerst een aantal hoofdstukken te wijden aan zaken waar God Zich in verheugt zonder dat wij mensen en onze antwoorden daar direct bij betrokken zijn. Zo schrijft hij onder meer over Gods vreugde in alles wat Hij doet, Gods vreugde in zijn schepping en Gods vreugde in zijn faam. Het lijkt me niet de bedoeling van een boekbespreking als deze dat ik al die hoofdstukken één voor één bespreek, en dus maak ik een keuze. In hoofdstuk 1 maakt Piper duidelijk dat God vreugde schept in zijn Zoon. Hij doet dat, door een groot aantal bijbelteksten aan te voeren en te bespreken, en maakt op die manier goed en overtuigend duidelijk wat hij bedoelt. Toch zijn er in de uitwerking ook passages die heel wat minder duidelijk zijn en soms zelfs ronduit speculatief.

Zo komt Piper op een gegeven moment te spreken over Gods Zoon als Medeschepper van de wereld, en daarmee ook over de gezamenlijkheid van Vader en Zoon. Om vervolgens dat te verduidelijken met de verhouding tussen Jozef en Jezus. Hij schrijft dan: ‘ik vraag me af of deze gezamenlijkheid van Vader en Zoon ook tot uitdrukking kwam – hoe zwak ook – tussen Jozef en Jezus, wanneer zij samen in de timmermanswerkplaats in Nazareth aan het werk waren. Ik stel me voor dat Jezus vijftien jaar is en neuriënd zijn werk doet. Met meesterlijke bewegingen zaagt Hij een plank af, maakt Hij op de juiste plaatsen een uitsparing voor drie smalle balken, die op hun beurt perfect aansluiten op de tegenoverliggende plank, zodat er een stevige bank ontstaat. Jezus glimlacht en bewerkt het hout met plezier. Al die tijd heeft Jozef in de deuropening naar de handen van zijn zoon staan kijken. Hij ziet het evenbeeld van zijn eigen vakmanschap en van zichzelf. Zo vader, zo zoon. Het neuriën van de zoon weerspiegelt de blijdschap van de vader. En wanneer ze hun krachten bundelen om een nieuwe tafel voor de synagoge rechtop te zetten, kruisen hun blikken elkaar met een flits van vreugde: “Jij bent kostbaar in mijn ogen en ik houd van je met heel mijn hart” (p. 24v). Wat me in een dergelijke passage moeite geeft, is dat de verhouding tussen de menselijke vader Jozef en de vleesgeworden Zoon van God (een verhouding waar de Schrift ons hoegenaamd niets van vertelt!), gebruikt wordt om de verhouding tussen God de Vader en God de Zoon duidelijk te maken. Want kunnen wij daar wel iets van begrijpen? Is dat ons duidelijk te maken, en is het ons zó duidelijk te maken?

Het vreemde is, dat Piper die moeite zelf ook lijkt te voelen: ‘geen enkele relatie komt hierbij in de buurt. Deze relatie is volkomen uniek’ (p. 25). En dat met een beroep op de Schrift. Maar zo zijn er in dit hoofdstuk met enige regelmaat passages die je als de mensen uit Berea naar de Schrift doet grijpen ‘om te zien of het inderdaad waar is wat er wordt gezegd’ (vgl. Hand. 17:11). Waarbij je soms ook tot de conclusie moet komen dat het dat *niet* is. Wat bijvoorbeeld te denken van de volgende passage over de Zoon: ‘zolang God al God is (eeuwig), is Hij zich bewust van zichzelf; en het beeld dat Hij van zichzelf heeft, is zo volkomen en volmaakt dat het de levende, persoonlijke voorstelling (of conceptie) van zichzelf *is*. En dit levende Beeld, deze persoonlijke glans, deze volmaakte gestalte van God *is* God, en wel God de Zoon.

En daarom is God de Zoon samen met God de Vader eeuwig en aan Hem gelijk in wezen en heerlijkheid’ (p. 35). Het lijkt me bepaald niet toevallig dat voor *deze* voorstelling van wat we met de geloofsbelijdenis van Nicea het ‘geboren worden’ van de Zoon ‘uit de Vader’ kunnen

noemen, geen schriftbewijs wordt aangevoerd. Want dat is er volgens mij namelijk helemaal niet!

Het thema en zijn uitwerking (2)

Naast passages als hierboven genoemd, bevatten de eerste zes hoofdstukken ook vele prachtige passages waarin Piper vanuit de door hem gekozen originele invalshoek van ‘de vreugde van God’ schriftplaatsen in een verrassend licht zet en met elkaar verbindt. Een keerpunt bereikt hij naar eigen zeggen met hoofdstuk zeven, omdat hij zich dan gaat richten op Gods vreugde in de antwoorden van zijn volk. Zijn uitgangspunt daarbij is dat we wanneer wij hopen op God, Hem verheerlijken als de bron van diepe en blijvende blijdschap. Vervolgens, dat we wanneer wij bidden, die hoop tot uitdrukking brengen. En ten slotte, dat gehoorzaamheid de weg is waarlangs onze hoop op God ook zichtbaar wordt. ‘Gehoorzaamheid is de onweerstaanbare reclamecampagne van mensen die geproefd en gezien hebben dat de Heere goed is (Mattheüs 5:16)’ (p. 233).

Op het hoofdstuk dat Piper aan de gehoorzaamheid wijdt, wil ik hier graag wat dieper ingaan. Een van de vragen die hij bespreekt, is of het wel ‘goed nieuws’ is dat God geniet van onze gehoorzaamheid. ‘Is het goed nieuws dat gehoorzaamheid God behaagt, of is dat juist een ontmoedigende last? Veel mensen vinden de oproep tot gehoorzaamheid in de Bijbel helemaal geen Evangelie. Zij beluisteren daarin de onheilspellende tonen van wetticisme en onzekerheid’ (p. 234). Desondanks stelt Piper dat het wél goed nieuws is, onder meer omdat Gods geboden niet te moeilijk zijn voor ons. Daarbij wijst hij er met een beroep op Deuteronomium 30:11 op, dat in de wet van het Oude Testament van tevoren ruimte was ingebouwd voor vergeving en herstel, en dat daarin het hart van God sprak. ‘In de wet wordt geen volmaaktheid geëist’ (p. 242). Vervolgens verbindt Hij dit met Jezus’ woorden in Matteüs 11:28v, en zegt hij over God: ‘bij ieder gebod steekt Hij niet zijn vinger op, maar schenkt Hij al zijn kostbare beloften en al zijn machtige kracht aan zijn kinderen’ (p. 242). En vervolgens, op dezelfde bladzij: ‘het is net zo moeilijk om zijn geboden te onderhouden als om zijn beloften te geloven.’

Om eerlijk te zijn, krijg ik als zwak en zondig mens van opmerkingen als deze behoorlijk de kriebels. Want hier wordt op z’n minst toch de indruk gewekt alsof je met hulp van Gods genade, dat is: Gods vergeving en kracht, nú al in staat bent om Gods geboden te gehoorzamen. Een indruk, die herinneringen bij me wakker roept aan de jaren waarin ik als predikant begonnen ben. Jaren waarin een soort van heiligheidsbeweging de gemoederen danig verhitte en er onder meer druk gesproken werd over Paulus’ ‘ik, ellendig mens’ in Romeinen 7. Opeens begin ik ook te begrijpen waarom Kamsteeg uitgerekend dít ‘het aller-, allermooiste’ vindt. Ondertussen heb ik zelf in die jaren geleerd om het te houden bij de nuchtere belijdenis van de kerk aan het begin van Dordtse Leerregels V: ‘degenen die God naar zijn voornemen roept tot de gemeenschap met zijn Zoon, onze Here Jezus Christus, en door de Heilige Geest opnieuw geboren doet worden, verlost Hij wel van de tirannie en slavernij van de zonde. Maar Hij verlost hen in dit leven niet helemaal van het vlees en het lichaam der zonde. *Hierdoor zondigen zij in hun zwakheid elke dag weer en zelfs aan de beste werken van de heiligen kleven gebreken.*’

De recensent en zijn adviezen

Zeker na het voorgaande acht ik u als lezer heel wel in staat om zelf te beoordelen of u het besproken boek wilt lezen. Voor hen onder u die dat inderdaad gaan doen, heb ik wel een

tweetal adviezen. Om te beginnen: probeer niet om het boek in korte tijd achter elkaar uit te lezen. Dat heb ik al geprobeerd, en het is me niet bevallen: dit boek is meer een boek om te overdenken dan om achter elkaar door te lezen. En verder: als u het leest, lees het kritisch. Het is een boek met schitterende passages, maar ook met wat minder geslaagde passages. Om positief af te sluiten, geef ik nog een voorbeeld door van een treffende passage uit hoofdstuk 3 ('Gods vreugde in zijn schepping').

In een tijdschrift leest Piper over 'de Europese waterspin, die op de bodem van meren leeft, maar toch lucht inademt. Hij gaat naar het wateroppervlak, maakt een salto en vangt een luchtbel. Vervolgens houdt hij die bel boven de ademhalingsopeningen in het midden van zijn lijf en zwemt hij terug naar de bodem van het meer, waar hij een web maakt tussen het zeewier. Dan gaat hij weer naar boven en brengt hij de ene na de andere luchtbel naar beneden, totdat er een ballon van lucht onder zijn web is gevormd, waarin hij kan leven en paren. Toen ik dat las, was er een moment van aanbidding op de bank in onze huiskamer. ... Ik zat daar met open mond, en ik denk dat God glimlachte en zei: "Ja, John, en Ik zat al van dat kunststukje te genieten voordat Abraham er was. En je moest eens weten hoeveel miljoenen andere wonderen er nog aan jouw waarneming onttrokken zijn, terwijl Ik er iedere dag vol blijdschap naar kijk!"' (p. 83v).

N.a.v.: John Piper, *De vreugde van God*, De Banier, Utrecht, 2007, ISBN 978 90 336 0715 8, 389 pag., prijs € 28,50